13

Nieuwe Woorden: *الوقت والنقود* *al-waqt wa-n-nuqūd* Tijd en Geld

1 **Basiswoordenschat**

تاريخ تواريخ	*tārīx tawārīx* datum	بعد الظهر	*ba9d aẓ-ẓuhr* namiddag
ساعة	*sā9a* uur, klok	دقيقة دقائق	*daqīqa daqā'iq* minuut
سنوي	*sanawī* jaarlijks	سنة سنوات	*sana sanawāt* jaar
صباح	*ṣabāḥ* ochtend	شهر أشهر	*šahr 'ašhur* maand
مدّة مدد	*mudda mudad* tijdperk	ظهر	*ẓuhr* middag
يوم أيّام	*joum 'ajjām* dag	مساء	*masā'* avond
درهم دراهم	*dirham darāhim* dirham	جنيه	*djinayh* pond (£)
دينار دنانير	*dīnār danānīr* dinar	دولار	*dōlār* dollar
مصرف مصارف*	*maṣrif maṣārif* bank	فرنك	*fîrank* frank
		يورو	*jūro* euro

* Bij het spreken gebruikt u beter de alledaagse woorden voor ‚geld', فلوس *fulūs* (mv.) en ‚bank', بنك بنوك *bank bunūk* (7/3).

5134.wav **openen**, Basiswoordenschat **beluisteren en herhalen**.

Getallen

2 Kijk naar 7/4 terug voor de uitleg over de Arabische getallen.

De ‚officiele' juiste uitspraak van de hoofdtelwoorden, samen met hun veranderlijke schrijfwijze in woorden, is ingewikkeld. De meeste Arabieren (ook de intellectuelen) hebben het er moeilijk mee; zij gebruiken liever een vereenvoudigde dagelijkse uitspraak. Zij vermijden meestal ook, de hoofdtelwoorden als woorden te schrijven. Dat wordt u ook sterk aangeraden. De dagelijkse uitspraak van de getallen verandert volgens de regio, maar de hier aangeboden variant wordt overal aanvaard en begrepen. In deze lijst vindt u naast de alledaagse uitspraak de ambtelijke schrijfwijze, *alleen opdat u ze zou herkennen*.

0	٠	صفر	*ṣifr*	1	١	واحد\واحدة	*wāḥid(a)*
2	٢	اثنان\اثنتان، اثنين\اثنتين					*ithnayn, thintayn*
4	٤	أربعة\أربع	*'arba9a*	3	٣	ثلاثة\ثلاث	*thalātha*
6	٦	ستّة\ستّ	*sitta*	5	٥	خمسة\خمس	*xamsa*
8	٨	ثمانية\ثمان	*thamánija*	7	٧	سبعة\سبع	*sab9a*
10	١٠	عشرة\عشر	*9ašra*	9	٩	تسعة\تسع	*tis9a*

Merk a.u.b. op:

- *ṣifr* is een naamwoord, en wordt niet met een ander naamwoord gebruikt.
- Voor 1 en 2 zijn *wāḥid* en *ithnayn* mannelijk, *wāḥida* en *thintayn* vrouwelijk. 1 en 2 met een naamwoord hebben genuscongruentie. 2 met een naamwoord wordt echter meestal niet met een getal maar met het tweevoud van het naamwoord (Les 7) uitgedrukt; het getal kan voor alle duidelijkheid toegevoegd worden. Bij het tellen zonder (genoemd of impliciet) naamwoord gebruiken wij de mannelijke vorm van 1 en 2.
- De getallen 3 tot 10 hebben maar één gesproken vorm, zonder genuscongruentie. Een

naamwoord met een getal 3 tot 10 staat in de meervoudsvorm:

٦ عمّال *(sitta)* zes arbeiders ١٠ ريالات *(9ašra)* tien riyal

- Vóór een naamwoord met begin-klinker of begin-*hamza* wordt de uitgang-ة..\ـة... van de getallen 3 tot 10 ***-at*** uitgesproken:

٦ (ستّة) أسابيع *sittat 'asābī9* zes weken

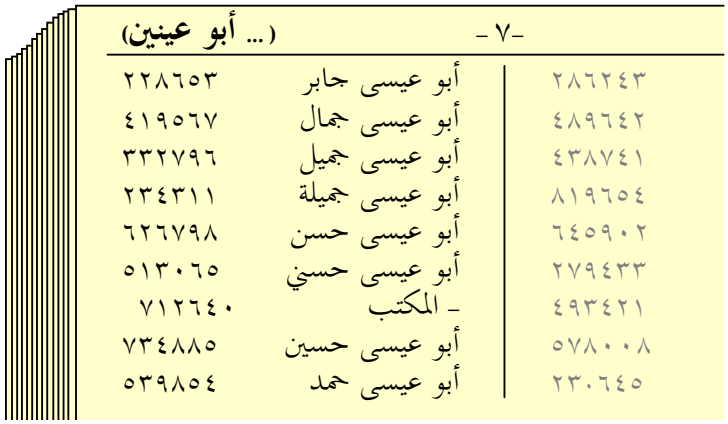
٣ (ثلاثة) أشهر *thalāthat 'ašhur* drie maanden

Misschien heeft u alleen de getalen 0 tot 9 nodig; dat volstaat om een lang nummer voor te lezen. In dat geval doet u best enkel de oefening 1 onderaan en bekijk de paragrafen 3 tot 7 enkel eventjes. U kunt daar later op terugkomen, zo nodig.

Als u alles wil leren volgt u de latere paragrafen met meer aandacht en leert u ook de hogere getallen te gebruiken; daarna komen klok en kalender aan de beurt.

Oefening 1 Vind in dit fragment van een telefoongids de nummers voor

(a) *ḥasan 'abū 9īsa* (b) *djamāl 'abū 9īsa* (c) *ḥamad 'abū 9īsa*:

(... أبو عينين)		– ٧ –
٢٢٨٦٥٣	أبو عيسى جابر	٢٨٦٢٤٣
٤١٩٥٦٧	أبو عيسى جمال	٤٨٩٦٤٢
٣٣٢٧٩٦	أبو عيسى جميل	٤٣٨٧٤١
٢٣٤٣١١	أبو عيسى جميلة	٨١٩٦٥٤
٦٢٦٧٩٨	أبو عيسى حسن	٦٤٥٩٠٢
٥١٣٠٦٥	أبو عيسى حسني	٢٧٩٤٣٣
٧١٢٦٤٠	ـ المكتب	٤٩٣٤٢١
٧٣٤٨٨٥	أبو عيسى حسين	٥٧٨٠٠٨
٥٣٩٨٥٤	أبو عيسى حمد	٢٣٠٦٤٥

De oplossing van deze oefening volgt paragraaf 8 beneden.

3 Als u met de getallen wil verder gaan, heeft u hier eerst 11 tot 20, in alledaagse uitspraak, zonder het schrift:

12	١٢	*ithn9ašr*	11	١١	*'iḥd9ašr*
14	١٤	*'arba9t9ašr*	13	١٣	*thalatt9ašr*
16	١٦	*sitt9ašr*	15	١٥	*xamst9ašr*
18	١٨	*thamant9ašr*	17	١٧	*sab9at9ašr*
20	٢٠	*9išrīn*	19	١٩	*tis9at9ašr*

Dan de tientallen van 30 tot 90:

40	٤٠	*'arba9īn*	30	٣٠	*thalāthīn*
60	٦٠	*sittīn*	50	٥٠	*xamsīn*
80	٨٠	*thamānīn*	70	٧٠	*sab9īn*
			90	٩٠	*tis9īn*

Wij zetten dubbele getallen zoals in het Nederlands samen, waarbij و als *u-* uitgesproken wordt,

32	٣٢	*ithnayn u-thalāthīn*	21	٢١	*wāḥid u-9išrīn*

– en de uitgang *-a* van *wāḥida* en van 3 tot 9 valt in de uitspraak meestal weg:

76	٧٦	*sitt(a) u-sab9īn*	45	٤٥	*xams(a) u-'arba9īn*

Alhoewel *u-* een zwakke begin-klinker is (zie 3/2, 3), valt deze uitzonderlijk na een vooraanstaande klinker in de uitspraak nooit weg; anders zou het hele woord verdwijnen.

Van 100 en hoger moet u, ‚honderd', ‚duizend' en ‚miljoen' in geschreven vorm kunnen lezen:

100	١٠٠	مئة\مائة	*mīja* (spelling مئة is gebruikelijker)
1000	١٠٠٠	ألف	*'alf*
1 miljoen	١٠٠٠ ٠٠٠	مليون	*miljūn*

Hier zijn de tweevoudsvormen van deze getallen, zonder het schrift:

200	٢٠٠	*mitayn*
2000	٢٠٠٠	*'alfayn*
2 miljoen	٢٠٠٠ ٠٠٠	*miljūnayn*

Nu de andere samenstellingen, waar wij het enkelvoud van ‚honderd' maar het meervoud van ‚duizend' en ‚miljoen' gebruiken:

300–900	٩٠٠–٣٠٠	*thalāthmīja, 'arba9mīja, xamsmīja, sittmīja, saba9mīja, thamanmīja, tis9amīja*
3000–9000	٩٠٠٠–٣٠٠٠	*thalāthat, 'arba9at* (enz.) *'ālāf* (mv.)
3–9 miljoen	٩٠٠٠ ٠٠٠–٣٠٠٠ ٠٠٠	*thalātha* (enz.) *malājīn* (mv.)

mīja en zijn meervoudsvormen klinken *mīt* vóór een naamwoord; dit laatste staat in het enkelvoud:

١٠٠ موظّف	*mīt muwaẓẓaf*	100 arbeiders
٥٠٠ سنة	*xamsmīt sana*	500 jaar

} zie na * beneden.

Lees nu deze hogere getallen. U merkt dat wij tussen alle onderdelen *u-* hebben:

٦٤٢	*sittmīja u-thnayn u-'arba9īn*
٣٤٨٩	*thalāthat 'ālāf u-'arba9mīja u-tis9 u-thamānīn*

* Een naamwoord na het getal staat in het meervoud na 3 tot 10, en in het enkelvoud na 11 en hoger. Bij samengestelde getallen, bijv. 105, bepaalt het *laatstgesproken getal* de vorm van het naamwoord. U zult soms een naamwoord in het enkelvoud met ـًا\ـةً\ـءً *tanwīn* (6/3) aantreffen; lees het zoals het staat:

٥ دنانير	*xamsa danānīr* 5 dinar
٢٥ دينارًا	*xamsa u-9išrīn dīnāran* 25 dinar
١٠٥ دنانير	*mīja u-xamsa danānīr* 105 dinar
١٠٠٠ دينار	*'alf dīnār* 1000 dinar
٣٠٠٠ دينار	*thalāthat 'ālāf dīnār* 3000 dinar

Oefening 2 Lees hardop en vertaal:

(a) ٥٠٠ ريال (b) ٣٦٥ يومًا (c) ٤٦ دولارًا (d) ٢٤ ساعة (e) دينارين

Oefening 3 Schrijf deze getallen in Arabische cijfers:

(a) 450 (b) 2028 (c) 779 4391 (d) 836 404 (e) 2440–99

De oplossingen van deze oefeningen volgen paragraaf 8 beneden.

Voor het hardop lezen van hoofdtelwoorden gebruikt u best de ‚niet-ambtelijke' dagelijkse spraakvorm, die bij iedereen aanvaardbaar is. (Het uitspreken van de ‚ambtelijke' vorm geldt bij velen als geaffecteerd.) Bij het schrijven van de hoofdtelwoorden gebruikt u beter cijfers dan woorden.

Rangtelwoorden

4 Rangtelwoorden zijn bijna altijd bepaald, en de ‚ambtelijke' uitspraak wordt ervoor gebruikt. Wij hebben maar de reeks ‚eerste' tot ‚twaalfde' nodig. **Lees en schrijf:**

de/het...	*mannelijk/vrouwelijk*			
1e	الأوّل	الأولى	الأوّل\الأولى	*al-'awwal/al-'ūla*
2e	الثاني	الثانية	الثاني\الثانية	*ath-thānī/ath-thắnija*
3e	الثالث	الثالثة	الثالث\الثالثة	*ath-thālith(a)*
4e	الرابع	الرابعة	الرابع\الرابعة	*ar-rābi9(a)*
5e	الخامس	الخامسة	الخامس\الخامسة	*al-xāmis(a)*
6e	السادس	السادسة	السادس\الشادسة	*as-sādis(a)*
7e	السابع	السابعة	السابع\السابعة	*as-sābi9(a)*
8e	الثامن	الثامنة	الثامن\الثامنة	*ath-thāmin(a)*
9e	التاسع	التاسعة	التاسع\التاسعة	*at-tāsi9(a)*
10e	العاشر	العاشرة	العاشر\العاشرة	*al-9āšir(a)*
11e	الحادي عشر	الحادية عشرة	الحادي عشر\	*al-ḥādī 9ašr/*
			الحادية عشرة	*al-ḥắdijat 9ašra*
12e	الثاني عشر	الثانية عشرة	الثاني عشر\	*ath-thānī 9ašr/*
			الثانية عشرة	*ath-thắnijat 9ašra*

Noteer de klemtoon bij de vrouwelike vorm *thắnija*; en de klemtoon en de bijgevoegde *-t* bij *ḥắdijat* en *thắnijat* in de vrouwelijke vorm van 11de en 12de.

De rangtelwoorden 3e tot 10e vormen hun vrouwelijke vorm zoals gewoonlijk.

S135.wav **openen, beluisteren en herhalen**.

Het rangtelwoord is een bijvoeglijk naamwoord, in een beschrijving (9/2) te gebruiken; maar vaak verschijnt het 1e tot 10e in een vorm die een genitiefconstructie (12/2-7) lijkt te zijn. In zo'n quasi-GC zijn beide elementen onbepaald, en de hele uitdrukking heeft een *bepaalde* betekenis; ook is het ‚thema' altijd mannelijk. **Lees en schrijf:**

المرّة الثالثة	*al-marra th-thālitha*	de derde keer
ثالث مرّة	*thālith marra*	

S136.wav **openen, beluisteren en herhalen**.

Wij kunnen de rangtelwoorden met lidwoord in het schrift zo afkorten:

٣ ال of ٣ال *ath-thālith(a)* ٤ ال of ٤ال *ar-rābi9(a)*

Breukgetallen en Procenten

5 Van de breukgetallen hebben wij zeker ‚helft', ‚derde' en ‚kwart' nodig. **Lees en schrijf:**

نصف أنصاف	*niṣf 'anṣāf*	helft
ثلث أثلاث	*thulth 'athlāth*	derde
ربع أرباع	*rub9 'arbā9*	kwart
ثلثين	*thulthayn*	twee derden
٥٠٪ (بالمئة)	*xamsīn bi-l-mīja*	50%

S137.wav **openen, beluisteren en herhalen**.

Klok

6 ‚één uur' is الساعة الواحدة *as-sā9a l-wāḥida*. Het uur later dan ‚één' vertalen wij als bijv. ‚het negende uur', met bepaald ranggetal. ‚om' is في. **Lees en schrijf:**

في الساعة الرابعة *fi s-sā9a r-rābi9a* om vier uur

الساعة الثانية *as-sā9a th-thānija* twee uur

S138.wav **openen, beluisteren en herhalen.**

In het eerste halfuur staat het uur vooraan, daarna و (uitspraak *wa-*) vóór het breukgetal of de minuten. **Lees en schrijf:**

الساعة الثانية وخمس دقائق *(wa-xams daqā'iq)*
vijf na twee (‚tweede uur en vijf minuten')

الساعة السابعة والربع *(wa-r-rub9)*
kwart na zeven

الساعة التاسعة والثلث *(wa-th-thulth)*
twintig na negen

الساعة الثامنة والنصف *(wa-n-niṣf)*
half negen (‚acht uur en de helft')

NB: De halve uren worden hier *aan het voorafgeaand uur toegevoegd*, zoals in het Engels. Noteer ook de uitspraak van و, en het lidwoord voor het breukgetal.

S139.wav **openen, beluisteren en herhalen.**

De tijd op de klok in het tweede halfuur wordt gelijk getoond, maar met إلّا *'illa* ‚behalve', ‚min' in plaats van و. **Lees en schrijf:**

الساعة الرابعة إلّا عشر دقائق *('illa 9ašr daqā'iq)*
tien vóór vier (‚vier uur behalve tien minuten')

الساعة الخامسة إلّا الربع *('illa r-rub9)*
kwart vóór vijf

الساعة السادسة إلّا الثلث *('illa th-thulth)*
twintig vóór zes

S140.wav **openen, beluisteren en herhalen.**

In het alledaagse gesprek spreken bijna alle Arabieren de uren met hoofdtelwoorden uit, en *u-* voor و: *as-sā9a thnayn/thalātha/'arba9a/xamsa/sitta u-rub9/sab9a u-**nuṣṣ**/ thamāníja 'illa thulth* (enz.).

Noteer de alledaagse gesproken vorm *nuṣṣ* ‚half', en *nuṣṣ, rub9* en *thulth* zonder lidwoord.

De tijd mogen wij vanzelfsprekend ook met hoofdtelwoorden (NB) schrijven, met een komma tussen uur en minuten:

في الساعة ٧،٣٠ om 7.30

قبل ١٠،٢٥ vóór 10.25

24-uur tijd wordt weinig gebruikt. In plaats ervan:

صباحًا\مساءً *ṣabāḥan/masā'an* vóór-/namiddags

Kalender

7 Lees en schrijf de dagen van de week:

الجمعة *al-djum9a* vrijdag

السبت *as-sabt* zaterdag

الأحد *al-'aḥad* zondag

الاثنين *al-ithnayn* maandag

الثلاثاء *ath-thulāthā'* dinsdag

الأربعاء *al-'arba9ā'* woensdag

الخميس *al-xamīs* donderdag

S141.wav **openen, beluisteren en herhalen.**

Voor de namen van de dagen kunnen wij يوم *joum* zetten, in een GC. ‚Op' met een dag is في :

في يوم السبت *fī joum as-sabt* op zaterdag, 's zaterdags

Hier zijn de namen van de maanden. Er bestaan twee reeksen, één in Afrikaanse en één in Aziatische Arabische landen:

	Afrika		*Azië*	
januari	يناير	*janājir*	كانون الثاني	*kānūn ath-thānī*
februari	فبراير	*fibrājir*	شباط	*šubāṭ*
maart	مارس	*māris*	آذار	*'āðār*
april	أبريل	*'abrīl*	نيسان	*nīsān*
mei	مايو	*mājū*	أيّار	*'ajjār*
juni	يونيو	*jūnijū*	حزيران	*ḥazīrān*
juli	يوليو	*jūlijū*	تمّوز	*tammūz*
augustus	أغسطس	*'aghusṭus*	آب	*'āb*
september	سبتمبر	*sibtambir*	أيلول	*'aylūl*
oktober	أكتوبر	*'oktōbir*	تشرين الأوّل	*tišrīn al-'awwal*
november	نوفمبر	*nūfimbir*	تشرين الثاني	*tišrīn ath-thānī*
december	دسمبر	*disembir*	كانون الأوّل	*kānūn al-'awwal*

In enkele landen wordt ook de moslimse kalender gebruikt. Het moslimjaar is een maanjaar, 354 of 355 dagen lang. Het jaargetal begint op de dag van de vlucht van de Profeet Muhammad *(*محمّد *muḥammad)* van Mekka naar Medina, in 622 n. Chr. Hier zijn de 12 maanden:

١	*muḥarram*	محرّم	٢	*ṣafar*	صفر
٣	*rabī9 al-'awwal*	ربيع الأوّل	٤	*rabī9 ath-thānī*	ربيع الثاني
٥	*djumāda l-'ūla*	جمادى الأولى	٦	*djumāda l-'āxira*	جمادى الآخرة
٧	*radjab*	رجب	٨	*ša9bān*	شعبان
٩	*ramaḍān*	رمضان	١٠	*šawwāl*	شوّال
١١	*ðu l-qa9da*	ذو القعدة	١٢	*ðu l-ḥidjdja*	ذو الحجّة

In alle kalenders drukken wij data zoals in Europa uit (dag-maand-jaar), met أوّل voor de eerste van de maand en de hoofdtelwoorden daarna. Enkele typische data, met de (dagelijkse) uitspraak: (NB. Lees elk *getal* van links maar de hele *datum* van rechts.)

*م ١٩٨٤\٧\٢٠ *9išrīn jūlijū/tammūz sanat 'alf u-tis9amīja u-'arba9 u-thamānīn al-mīlādīja*
20/7/1984 n. Chr.

*م ٢٠١١\٣\٢١ *wāḥid u-9išrīn māris/'āðār sanat 'alfayn u-'iḥdašr al-mīlādīja*
21/3/2011 n. Chr.

*هـ ١٤١٩\٧\١١ *'awwal radjab sanat 'alf u-'arba9mīja u-tis9at9ašr al-hidjrīja* 1/7/1419 AH

* م betekent ميلادية *mīlādīja* ‚na Chr.'; هـ betekent هجرية *hidjrīja* ‚AH' (Anno Hegiræ) ‚Jaar van de Vlucht'.

أبجد *'abdjad* – Alfabetische Nummering

8 In eeen Europees document kunnen wij de hoofdstukken, paragrafen enz. alfabetisch of met Romeinse getallen nummeren: A/a, B/b, I/i, II/ii, III/iii enz. Het Arabisch doet hetzelfde alfabetisch; iedere letter heeft zijn numerieke waarde, maar niet in alfabetische volgorde. Wij hebben alleen de eerste tien nodig; hier zijn ze, met hun waarden en met het gebruikelijke geheugensteuntje:

أبجد هوّز حطي *'abdjad hawwaz ḥuṭī* (*'alif* altijd met *hamza* in deze context).
10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

أبجد *'abdjad* betekent ‚alfabet'; de andere woorden hebben buiten dit gebruik geen betekenis.

Lees: أ – معلومات أساسية *'alif – ma9lūmāt 'asāsīja* A – Basisinformatie
ب – التمويل *bā – at-tamwīl* B – Financiering

Oefening 4 Lees deze data in de internationale kalender hardop, met de twee Arabische vormen voor elke maand:
(a) ٢٠٠٢\١٢\١٢ (b) ١٩٩٩\٤\٢٤ (c) ٢٠٠٩\٨\١
De oplossing van deze oefening volgt beneden.

Oplossing van de Oefeningen
1 (a) 626798 (lijn 5) (b) 419567 (lijn 2) (c) 539854 (lijn 9)
2 (a) *xamsmīt rijāl* 500 rijal (b) *thalāthmīja u-xams u-sittīn jouman* 365 dagen
(c) *sitt u-'arba9īn dōlāran* 46 dollar (d) *'arba9 u-9išrīn sā9a* 24 uren
(e) *dinārayn* 2 dinar
3 (a) ٤٥٠ (b) ٢٠٢٨ (c) ٤٣٩١ ٧٧٩ (d) ٤٠٤ ٨٣٦ (e) ٩٩–٢٤٤٠
4 (a) *ithn9ašr disembir/kānūn al-'awwal sanat 'alfayn u-thnayn*
(b) *'arba9 u-9išrīn 'abrīl/nīsān sanat 'alf u-tis9amīja u-tis9 u-tis9īn*
(c) *'awwal 'aghusṭus/'āb sanat 'alfayn u-tis9a*

Testen

1 Lees hardop en vertaal. (De schrijfwijze van sommige met woorden geschreven getallen zal voor u vreemd lijken. Spreek ze uit, zoals boven in deze les getoond.) Lees voor (h) de tijd zowel ‚formeel' (= zoals bij het voorlezen) als ook in de alledaagse uitspraak (zie paragraaf 7 boven):
(a) ستّة أسابيع (b) خمسمئة ريال سنويًا (c) في الساعة الثامنة (d) ١٥٪
(e) عشرين جنيهًا مصريًا (f) في سنة ١٩٩٩ (g) جنيهين
(h) بعد الساعة ٧،٣٠ مساءً (j) تسعة أشهر (k) ثلاثة آلاف ليرة

2 Lees het uur hardop (zowel ‚formeel' als ook in de alledaagse spreektaal) en vertaal:
(a) ٨،١٥ صباحًا (b) الساعة الرابعة إلاّ الثلث (c) ١٢،٢٥

*